

Van Lassus tot Monteverdi

“Utopia in Middelburch -Vlaenderen” - 18 april 1617

Middelburg (in Vlaanderen) was ooit een prachtige stad, omgeven met stadsmuren en torens. De stad Middelburg werd gesticht in het midden van de 15^e eeuw door Pieter Bladelin, Eerste Conseilhere van de Hertog Filips de Goede, Algemeen Beheerder of “Majordomus” van alle hertogelijke bezittingen en Tresorier van de Ridderorde van het Gulden Vlies, gesticht in het Prinsenhof te Brugge in 1430.

In 1451 betrok Pieter Bladelin zijn nieuwe burcht en maakte zijn voormalige verblijfplaats, het Hof Bladelin te Brugge, tot “leen” van Middelburg. De Hertog had in 1464 ook toelating gegeven om de stad van drie poorten te voorzien alsook van versterkte muren en een dubbele omwalling.

Na Bladelins dood te Middelburg in 1472 werd de heerlijkheid bestuurd door zijn weduwe, Margriete van den Vagheviere. In 1476 overleed Margriete kinderloos in Middelburg. Zo moest de heerlijkheid overgaan naar de Hertog van Bourgondië Karel de Stoute, die het in leen gaf aan zijn kanselier, Hugonet de Saillant. Tot in 1562 bleef het leen in handen van de familie Hugonet. In 1562 kocht Filips d’Ongnies de heerlijkheid. De dochter van Filips, Margareta, huwde met Baron Richard de Mérode waardoor hun zoon Filips I de Mérode Middelburg verwierf in 1586. De familie de Mérode bleef eigenaar tot 1629, jaar waar erfgenaam Margareta de Mérode huwde met Filips Lamoral Vilain van Gent. De familie de Vilain bleef eigenaar tot 1794.

Middelburg werd tot driemaal toe verwoest; in 1488 door de opstandige Gentenaars, Bruggelingen en Ieperlingen, geholpen door de Fransen, in 1583 door de geuzen en in 1604 door Hollandse legerbendes. Tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) werd de stad van 1610 tot 1612 heropgebouwd en versterkt met vestingen en bastions.

Op 18 april 1617 verkreeg Filips de Mérode, baron van Frenzt, heer van Middelburg van Albrecht en Isabella, Aartshertogen van Oostenrijk, hertogen van Bourgondië, de titel van graaf van zijn voornoemde stad, land en heerlijkheid van Middelburg, voortaan graafschap Middelburg, binnen het graafschap Vlaanderen!

Kosten noch moeite werden gespaard om de verheffing tot Graafschap feestelijk te vieren.

Het in het Rijksarchief van Middelburg/Zeeland teruggevonden manuscript *“Historia oppidi Middelburgensis”*, mogelijk het werk van een geestelijke van Middelburg en daterend van kort na 1740, wordt speciaal verwezen naar deze dag en beschrijft men gedeeltelijk het verloop van zowel de religieuze als de profane vieringen.

Uitvoerig werd beschreven welke gebeden dienden opgezegd te worden, hoe de kerk moest ‘opgetuigd’ zijn en hoe de celebranten moesten vergoed worden.

“’s daags voor dyn voorseide dienst werd de voorkercke van de Kapittelkercke van Sente Pieter en Sente Pauwels behangen met gouden bocrane ende choor met witte wullen lakene, twee scellinghen grooten d’elle...”

De dag begon plechtig met een processie waarbij de Graaf *“ghevoert werd tot in de voorseide kercke met veertich toirtsen, die draghen sullen veertich arme lieden van Middelburch, elcke toirtse met enen scildekinne van syner wapene in silver ...”*

Wat er die dag zeker in de kerk gezongen werd is het ‘Salve Regina’ en de hymne ‘Deus venie largitor’ want dit waren de door Pieter Bladelin opgelegde diensten, die in zijn in 1470 opgericht Kapittel van Kanunniken elke dag in de kerk diende gezongen te worden o.a. ter zijner nagedachtenis.

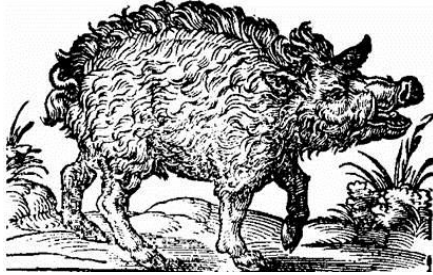
Als aandenken aan dit *“goddelyck bancket”* schonk Filips 2 zilveren kandelaars voor het hoogaltaar en een stel van 3 liturgische gewaden in rood fluweel met *“de waepenen ende teecken van Filips, heere van Middelburch in Vlaenderen”*.

Nadien ontving Filips op zijn prachtig kasteel hertogen, buitenlandse gezanten, hogere geestelijkheid, waaronder de abt van St. Baafs en de 4 kanunniken verbonden aan het Kapittel, edelen en notabelen uit de streek voor het gigantisch 'bancket van de Silveren Swaen' genoemd naar de schitterend verzilverde witte zwanen die de tafels sierden.

De feestmaaltijd bestond uit drie gangen, waarvan de eerste gang 10 gerechten, de tweede gang 12 en de derde gang 18 gerechten telde, met in totaal dus veertig gerechten.

De eerste gang bevatte onder meer de kop van een everzwijn met de slagstanden, zure soep, jonge zwanen, vetgemeste kapoen, fazant, reiger, crustade Lombarde (zoete taart) steur en grote snoek.

In de tweede gang kwamen de gevulde biggetjes, gelei, vergulde pauwen, kraanvogels, roerdomp, konijn, geroosterd wild en grote taarten op tafel.

De derde gang bestond onder andere uit gekonfijte kweeperen, plakjes blank varkensvlees, duiven, kwartels, zoete vla, vergulde gehaktballen en geglaceerde eieren en talrijke taartjes, waarbij alles wat men kon bedenken in suiker of amandelpers werd nagebootst; vruchten, groenten, bloemen en dieren, zelfs zoutvaten van suikergoed.

Wat bij dit feestmaal werd gedronken staat er niet bij vermeld, maar uit andere beschrijvingen is bekend dat bij dit soort gelegenheden de wijn rijkelijk vloeide. Wel worden allerlei wijnen als ingrediënten bij het koken genoemd, zoals clareye, wijn van Kreta, zoete wijn, Rochelle-wijn en witte en rode wijn.

In verband met het muzikale aspect tijdens het banket is er in "*Historia oppidi Middelburgensis*" niet meer vermeld dan het feit dat er aan het einde van iedere gang iets opgevoerd moest worden door zangers en muzikanten en "*dat de lieflijke musycke en het vrolijke snaerenspel goet in orde moest syn en bij iedere gang onder het binnendraghene van de spysen weerklincken ...*"

Op basis van alle hogervernoemde historische feiten en de in archieven teruggevonden gegevens heeft het Bladelin-ensemble getracht deze voor Middelburg historische en feestelijke dag muzikaal te reconstrueren. Zowel het religieuze deel in de Kapittelkerk van Middelburg als het profane deel op het *Bancket van de Silveren Swaen* bood interessante muzikale aspecten die het Bladelin-ensemble deskundig heeft samengebracht tot een boeiend programma, nl.

"Utopia in Middelburch -Vlaenderen"